

De Creatieve Coalitie
Europalaan 2C – A3.3
3526 KS Utrecht
secretaris@decreatievecoalitie.nl
www.decreatievecoalitie.nl

Betreft: Reactie De Creatieve Coalitie op wetsvoorstel Basisverzekering Arbeidsongeschiktheid Zelfstandigen

22 juli 2024

L.S.

Met belangstelling heeft De Creatieve Coalitie kennisgenomen van het wetsvoorstel Basisverzekering Arbeidsongeschiktheid Zelfstandigen. De Creatieve Coalitie vertegenwoordigt professionals in de culturele en creatieve sector en bestaat uit vierenzeventig beroepsorganisaties, netwerken, vakverenigingen en vakbonden. Onder onze aangeslotenen bevinden zich organisaties zoals ACT Acteursbelangen, Auteursbond, BRAM, BvOI, Circuspunt, DuPho, Dutch Directors Guild, NAA, Netwerk Scenarioschrijvers, Netherlands Society of Cinematographers (NSC), NVvT, Platform BK, PvFM, Samen1Stem en World Music Forum. Ook de Kunstenbond is aangesloten bij De Creatieve Coalitie. De Kunstenbond is de grootste vakbond in onze sector. Gezamenlijk behartigen wij de belangen van 40.000 betaalde leden en, in ruimere zin, van 300.000 mensen die werkzaam zijn in de culturele en creatieve sector, waarvan ruim de helft als zzp'er.

De arbeidsmarkt in onze sector kenmerkt zich door een hoog aandeel flexibele arbeid en structureel achterblijvende inkomens en verdienvermogen. Het gemiddelde inkomen van zzp'ers in onze sector blijft substantieel achter bij andere sectoren. Er is een grote groep kapitaalarme zzp'ers en een middenlaag. Ten opzichte van andere arbeidsmarktsectoren ontbreekt een evenwichtige inkomensverdeling.

Het wetsvoorstel is uitgebreid besproken binnen de coalitie en met de leden. Een enquête over de uitgangspunten en voorwaarden van het wetsvoorstel werd beantwoord door 1.275 zzp'ers uit de sector, waaronder fotografen, vertalers, schrijvers, beeldend kunstenaars, musici, regisseurs, dirigenten, redacteurs, acteurs, docenten, componisten, dansers en illustratoren. Vervolgens zijn de aangesloten beroepsorganisaties, netwerken, vakverenigingen en vakbonden bij elkaar gekomen om het wetsvoorstel te bespreken.

Algehele appreciatie

De coalitie deelt het uitgangspunt dat werkende zelfstandigen adequaat beschermd moeten zijn tegen arbeidsongeschiktheid. Een voorziening vanuit de overheid is noodzakelijk, waarbij

zelfstandigen zich niet volledig kunnen onttrekken. De meeste zzp'ers hebben immers geen verzekering of broodfonds. Het niet treffen, of het niet kunnen treffen, van een adequate voorziening bij langdurige arbeidsongeschiktheid brengt allesomvattende en onomkeerbare risico's met zich mee. Desalniettemin acht de coalitie dit wetsvoorstel als inadequaat. Onderhavig wetsvoorstel is voor kapitaalarme zzp'ers ontoegankelijk en voor meer kapitaalkrachtige zzp'ers ontoereikend. Het gebrek aan keuzevrijheid met betrekking tot de basisverzekering zal ertoe leiden dat kapitaalkrachtige zzp'ers beter af zijn bij een private verzekeraar, terwijl kapitaalarme zzp'ers weinig meerwaarde zien ten opzichte van onverzekerd blijven. De coalitie adviseert dan ook stellig om het huidige wetsvoorstel **niet** door te voeren.

Kapitaalarme zelfstandigen

De hoogte van de premie is een grote bron van zorg onder zzp'ers in de culturele en creatieve sector. Hoewel het realiseren van Fair Pay onder zzp'ers in de culturele en creatieve sector al langer een overheidsstreven is, blijft het inkomen van zelfstandigen zonder personeel nochtans zorgwekkend achter. Gelijktijdig, heeft het kabinet het streven om het lage btw-tarief voor diensten en goederen in onze sector af te schaffen. Dit heeft directe gevolgen voor het (potentiële) verdienvermogen van zelfstandigen en bemoeilijkt de verrekening van de kosten van een arbeidsongeschiktheidsverzekering in het tarief.

Gemiddeld gaven zzp'ers een score van 2.1 op de vraag of zij zich veel zorgen maken (1) of juist helemaal geen zorgen maken (6) over de invoering van de verplichte basisverzekering arbeidsongeschiktheid, in relatie tot de eerdergenoemde ontwikkelingen. Met andere woorden: voor veel zelfstandigen is een premie van 6,5% van de jaarlijkse winst, met een maximale premie van € 195 per maand, te hoog. Twee op de drie respondenten geeft aan bereid te zijn een lagere premie te betalen dan 6,5% van hun winst.

Het huidige wetsvoorstel houdt onvoldoende rekening met zzp'ers die een lage winst uit onderneming hebben. Hoewel de premie fiscaal aftrekbaar is, geldt dit voordeel alleen bij voldoende winst. Veel zzp'ers in onze sector hebben echter een relatief laag inkomen. Het kantelpunt voor fiscaal voordeel ligt in 2024 bij een winst uit onderneming van ongeveer € 32.000 per jaar, indien de startersaftrek van toepassing is. Deze situatie is met name relevant voor zzp'ers in de culturele en creatieve sector. Van de 1.275 zzp'ers die de enquête hebben ingevuld, geeft 64% een zelfstandigeninkomen op van € 30.000 of minder per jaar. De grootste groep zzp'ers in de enquête verdient een zelfstandigeninkomen tussen de € 10.000 en € 20.000 (25% van het totaal aantal respondenten). Dit sluit aan bij gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek over het zelfstandigeninkomen in onze sector.

Zonder flankerend beleid, brengt deze lastenverzwaring de bestaanszekerheid van zelfstandigen zonder personeel in gevaar. Eveneens vragen wij ons af of de vastgestelde premie van 6,5% van de jaarwinst niet te hoog is vastgesteld, gelet op de minimale dekking van de basisverzekering. In de Memorie van Toelichting wordt de premieberekening gebaseerd op gegevens van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA). Echter, gaat de WIA uit van een veel ruimere dekking dan onderhavig wetsvoorstel.

Onvoldoende waar voor het geld

In de voorgenoemde enquête geeft 46% van de respondenten aan dat zij zich aansluiten bij het minimale arbeidsongeschiktheids criterium van “Algemeen geaccepteerde arbeid”. De overige respondenten kiezen voor beroepsarbeidsongeschiktheid, passende arbeid of willen überhaupt geen verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering. Wanneer echter het inhoudelijke gesprek wordt gevoerd over wat het arbeidsongeschiktheids criterium “algemeen geaccepteerde arbeid” behelst, leidt dit dikwijls tot een andere uitkomst of opvatting. “Als ik mij ergens verplicht voor moet verzekeren, wil ik ook dat ik beschermd ben in het geval het noodlot toeslaat,” zo reageerde een respondent. Gelet op het minimale arbeidsongeschiktheids criterium waarvoor is gekozen in de basisverzekering, benadrukt de coalitie het belang van goede voorlichting door de overheid en beroepsorganisaties over onderhavig wetsvoorstel. Zonder goede voorlichting kunnen zzp’ers een gevoel van schijnzekerheid ervaren.

Tevens verwacht de coalitie dat voorlichting ertoe zal leiden dat méér private verzekeringen zullen worden afgesloten in dit duale stelsel. Immers is de waardenpropositie van de basisverzekering voor kapitaalkrachtigere zzp’ers uiterst minimaal. De balans die is gezocht in de basisverzekering tussen de vaststelling van de hoogte van de premie en de dekking achten wij als onaantrekkelijk voor veel zelfstandigen zonder personeel. Simpel gezegd: deze basisverzekering biedt onvoldoende waar voor zijn geld.

Stelsel: markt versus overheid

In onderhavig wetsvoorstel is gekozen voor een duaal stelsel van een publieke versus private arbeidsongeschiktheidsverzekering. Zowel de leden van de coalitie als de respondenten uit de enquête geven de voorkeur aan een publieke verzekering ten opzichte van een private verzekering. Slechts 6% van de respondenten geeft de voorkeur aan de uitvoering door een particuliere verzekeraar. Toch verwachten de leden van De Creatieve Coalitie dat steeds meer zelfstandigen zonder personeel een verzekering zullen afsluiten bij een particuliere verzekeraar. De vrees onder de leden bestaat dat gedurende de aanvang van de verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering er sprake zal zijn van een concurrerende markt, maar dat in de loop van de jaren deze particuliere verzekeringsmarkt steeds minder spelers zal hebben (en daarmee het aanbod steeds minder concurrerend wordt). Hoewel de leden blij zijn met de acceptatieplicht die geldt voor de basisverzekering – waardoor een substantiële groep zzp’ers zich alsnog tegen arbeidsongeschiktheid kan verzekeren – vinden zij het onbegrijpelijk dat deze acceptatieplicht niet geldt voor de private verzekeraars.

Eveneens geeft de meerderheid van de respondenten in de enquête aan een voorkeur te hebben voor een volledig alternatief stelsel (een stelsel waarbij er één verzekeringsvoorziening komt voor alle werkenden, ongeacht contractvorm) ten opzichte van het huidige wetsvoorstel en het bijbehorende duale systeem.

Wachttijd en broodfonds

In het huidige wetsvoorstel is gekozen voor een wachttijd van 52 weken. De coalitie vindt dat er *juist* op dit vlak **keuzevrijheid** moet zijn voor zzp’ers. Een aanzienlijk deel van de zzp’ers in de

culturele en creatieve sector is aangesloten bij een broodfonds. Dergelijke coöperatieve initiatieven keren vaak uit tot 2 jaar – dus bij kortdurende arbeidsongeschiktheid. Er is een hoge mate van tevredenheid over deze coöperatieve initiatieven onder deelnemers. Zij zijn terecht van mening dat een broodfonds niet goed aansluit bij het voorgestelde wetsvoorstel.

Uit de enquête blijkt dat 13% van de respondenten de vrijheid wil hebben om zich pas na twee jaar te verzekeren tegen langdurige arbeidsongeschiktheid, in ruil voor een lagere premie. Maar liefst 50% van de respondenten, voornamelijk zzp'ers die niet bij een broodfonds zijn aangesloten, geeft juist aan zich eerder te willen verzekeren dan na 52 weken arbeidsongeschiktheid. 29% van de respondenten vindt de huidige wachttijd goed gekozen, terwijl 11% nog geen uitgesproken voorkeur heeft.

De coalitie benadrukt met klem dat zzp'ers op dit vlak keuzevrijheid moeten hebben. Dit zorgt niet alleen voor een betere aansluiting bij de beroepspraktijk, maar zou ook het draagvlak voor het wetsvoorstel aanzienlijk vergroten. Bovendien roept de Memorie van Toelichting nog een aantal belangrijke vragen op bij de leden van de coalitie.

Openstaande vragen

De Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel geeft onvoldoende duidelijkheid over hoe het absolute arbeidsongeschiktheids criterium “is de zelfstandige nog in staat om met arbeid ten minste het wettelijk minimumloon per maand te verdienen?” concreet wordt vastgesteld. Ook is voor de leden van de coalitie niet helder hoe wordt omgegaan met de vaststelling van de arbeidsomvang ten opzichte van het wettelijk minimumloon per maand. Niet iedere zelfstandige werkt voltijds, zeker niet in de culturele en creatieve sector. De omvang van parttime ondernemerschap laat zich niet eenvoudig en eenduidig vaststellen. Daarnaast wordt in de Memorie van Toelichting onvoldoende toegelicht hoe de hoogte van de uitkering, gebaseerd op het wettelijk minimumloon per maand, wordt vastgesteld. Is dit op basis van een 40-urige werkweek, zo vraagt de coalitie zich af.

Conclusie

Wij maken ons grote zorgen dat er een aanzienlijke groep zelfstandigen ontstaat die wel premie betalen, maar straks geen perspectief hebben op een uitkering vanwege de gekozen criteria. Dit ondermijnt het draagvlak voor de verzekering en het vertrouwen in de politiek. Daarnaast hekelen wij het gebrek aan keuzevrijheid voor zzp'ers met betrekking tot de basisverzekering. Wij verzoeken het kabinet het verzekeringsvoorstel aan te passen en zijn vanzelfsprekend bereid tot een gesprek en toelichting op onze inbreng.

Met vriendelijke groet,

Peter van den Bunder
Belangenbehartiger Kunstenbond

Thomas Drissen
Directeur De Creatieve Coalitie